

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

הערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com

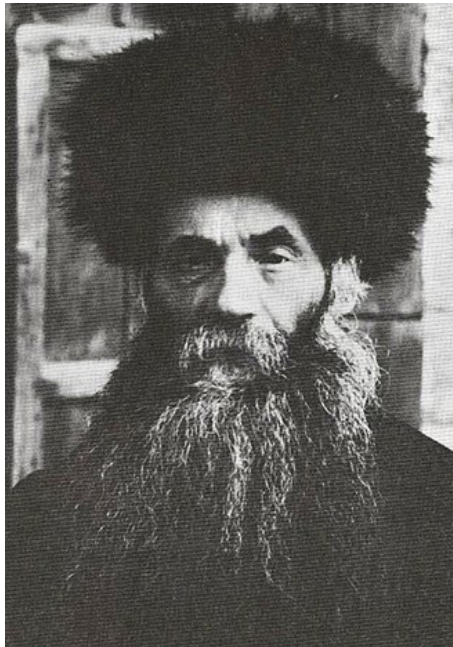
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שזה בגלל שהם חידשו את זה גם מעצמם, אז הם יכולים גם להגיד בשם עצמם, והם לא צריכים להגיד שוב שמעתי שגם הרבי אמר כך.

[לפעמים אנחנו מוצאים בראשונים אפילו לשון "כן נראה לי" בשעה שרבו כבר אמר את זה, אמנם יתכן שמטבע הלשון "נראה לי" השתנה במהלך הדורות, ולא בהכרח ש"נראה לי" הכוונה "אני חידשתי", אלא יתכן שכוונתם ככה אני מבין, ככה אני מסכים, ככה הדברים נראים בעיניי, וזה לא אומר שזה חידוש שלי]

לעומת זאת, הראני בני יקירי ר' שמואל נ"י להקדמת הגר"ח קנייבסקי זצ"ל לספרו "ישוב הדעת" שתוכנו לבאר כל מקום שכתב המהרש"א "ויש ליישב":

"והנה בילדותי כתבתי ג"כ בזה בחלקו בשנת תש"ח בישיבת פתח תקוה על זרעים מועד וקצת מנשים והשאר השלמתי אח"כ, ואז לא היה בידי ספר "הוראת שעה" גם לא עיינתי בשאר מפרשים, ואח"כ עברתי ע"ז עוד פעם ובכל מקום שמצאתי שכוונתי לדבריהם הנ"ל או שדבריו נכונים יותר השמטתי כאן וכתבתי לעיין שם וכן מה שמצאתי בקרני ראם ובנמוקי הגרי"ב ויתר המפרשים..."

צפונות לשון הקודש | מדוע "שילוש" מבטא חלוקה שווה

רש"י מבאר "משלשין" שמחלקים את תשלום הממון בין העדים בשווה, והוא מלשון "שליש" כי הבי"ד נעשים "שליש" לחלק ביניהם בשווה. או שהוא לישנא בעלמא של חלוקה בשווה במקרה שיהיו שלשה עדים.

הסבר נוסף, שמעתי פעם מזקני רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל, שהמספר שלוש מסמל יחס שווה בין חלקים, כי שלושה פרטים אפשר להעמיד אותם במרחק שווה זה מזה באופן שכל פרט יהיה קרוב לכל פרט במידה שווה - אם יניח כל אחד בקודקוד של משולש שווה צלעות.

אבל מארבעה פרטים ולמעלה אי אפשר שיהיה כל אחד קרוב

דרכי יושר | האם ראוי להוסיף "שוב מצאתי שכן כתב..."

הגמרא תמחה על רב נחמן שהוכיח דהוי קנסא שהרי ממון ביד בעלים והוא משלם, הרי זה בדיוק מה שאמר רבו רבא, ותיצרה הגמרא "אימא וכן אמר רב נחמן", וביאר הריטב"א שהטעם שבהתחלה לא כתבו כך כי רב נחמן באמת אמר סברא זו מעצמו.

ובאמת זה מעורר נידון מצוי מאד: אדם חושב איזו מחשבה, קושיה טובה, תירוץ טוב, ואח"כ הוא מוצא שכבר קדמו אותו דורות שלפניו... והשאלה היא האם הוא צריך לכתוב "שוב מצאתי..." או בכלל לכתוב זאת בשם האומר הראשון בלי לייחסו אליו.

בהקדמה לאבן האזל כותב רבינו איסר זלמן מלצר את הקטע הבא:

"אני מוצא לנחוץ להודיע כי כמה פעמים מצאתי מדברי בספרי

האחרונים, ובמיוחד בספרים היקרים מרכבת המשנה ואור שמח, כי לפני עיוני לא עיינתי בהם, ובכל זאת לא הוצאתי הדברים מהספרים, משני טעמים. האחד מפני שחידשתי אותם בעצמי ויש לי זכות בזה למה אמנע ממני הטוב, והב' שלא לכל אחד יש את הספרים האלה, בפרט ספר מרכבת המשנה, וגם על פי רוב ימצא איזה שינוי בביאור הדברים. ולכתוב בכל פעם "אחר כך מצאתי" לא ראיתי לנחוץ והמעייין ידינני לזכות. עכ"ל.

ומבואר בדבריו שיש טענה כזו שאם אני חידשתי בעצמי, יש לי זכות בזה, למה אמנע ממני הטוב. ולכן רב נחמן אמר את חידושו מעצמו, נכון שגם הרבי שלו [רבא] אמר את זה, אך זה לא סיבה למנוע ממנו לומר מעצמו.

אנחנו מוצאים לפעמים שהראשונים אומרים דברי רבותיהם בלי להזכיר את שמם אף על פי שחידושי רבותיהם היו לפנייהם והם מדברים עליהם הרבה. אחד הביאורים בזה הוא

פליאה | מדוע פשוט לגמרא שאין העד המודה משלם הכל

הגמרא מבארת את חידושו של רב שעד זומם משלם לפי חלקו, שבא לחדש שאפילו במקרה שהוא מודה שהוזמו ונתחייבו בבי"ד ג"כ הוא חייב לשלם, ואין אומרים שכיון שאת חבירו הוא לא יכול לחייב גם את עצמו הוא לא יחייב, קמ"ל שחייב לשלם את חלקו.

ויש לעיין למה הגמרא לא אומרת שהיתה הווה אמינא שהעד המודה יהיה חייב לשלם את הכל, שהרי דעת רב בבבא קמא ש"כ כי ליכא לאשתלומי מהאי אשתלומי מהאי", והיינו שכאשר שנים מזיקים וא"א לגבות מאחד את חלקו חייב השני לשלם הכל, וא"כ צריך רב לחדש שהעד המודה משלם רק את חלקו ולא את הכל.

ובפרט לפי מה שהראשונים כותבים שאם הם מודה שהנידון שילם כבר אפשר לחייב את העד מדין גרמי ולא רק מצד עד זומם כי הוא גרם להוציא כסף, א"כ למה לא נאמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי. ובאמת ראיתי שהשער המשפט מקשה למה לא מחייבים את העד המודה בכל התשלום מדין כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי, ומיישב שבקנסא אין אומרים כך.

אבל עדיין אינני יודע למה הגמ' לא אומרת שזהו חידושו של רב, שהעד זומם משלם רק חצי ולא את כל ההזמה. הרי כך היא המשמעות הפשוטה של לשונו "משלם לפי חלקו" – שאין צריך לשלם הכל אלא רק את חלקו.

מעניין לדעת | גברים ונשים – למי תוחלת חיים ארוכה יותר?

לשון המשנה הוא והלא "סופו ליתן לה כתובתה" ופירש רש"י "והלא שמא ימות או שמא יגרשנה היום או למחר וסופו ליתן לה כתובתה", וצריך להבין למה נקטה המשנה לשון וודאית "סופו ליתן לה כתובתה", והרי זה רק ספק, כי יתכן והיא תמות ראשונה.

והיה מקום לומר שהרי בדרך כלל האישה יותר מבוגר מהאשה בכמה שנים, ובפרט בזמנים קדומים שנשים היו נישאות מאד צעירות, ולכן היה יותר מצוי שהאישה מת לפני האשה.

מעניין שגם בימינו תוחלת החיים של האישה קצרה בכארבע שנים יותר מתוחלת החיים של האישה. ולכן ההנחה הפשוטה היא ש"סופו ליתן לה כתובתה".

אמנם עיין ברש"י שמביא את דברי תוספות כתובות דף פ"ג שמיתה באישה שכיחה יותר כי היא מסתכנת בלידתה

לכל אחד במידה שווה [שהרי אם יניח כל אחד בזווית של ריבוע, עדיין יהיה כל אחד קרוב יותר לזוויות שבצדדיו מאשר לזוויות שכנגדו באלכסון] ולכן המספר שלוש מסמל ריבוי של חלקים שיש יחס שווה ביניהם.

לכן התורה אומרת לגבי ערי מקלט "ושילשת את גבול ארצך" אף על פי שמדובר שם בארבעה חלקים שווים, כי הלשון שילוש מראה על חלוקה שווה.

כך גם בסוגייתנו, "משלשין בממון" הכוונה היא שמחלקים בשווה בין העדים. [אע"פ שבדרך כלל יש רק שני עדים, נקטו את הלשון "שילוש" כי היא מורה על חלוקה שווה].

במעגל השנה | פורים "משולש"

זה עתה חגגנו את "פורים משולש". שמעתי מהגאון הרב ויטלר שליט"א ש'העולם' טועים וחושבים שפורים משולש הכוונה שיש שלשה ימי פורים, פורים כפול שלוש... אבל באמת הכוונה היא לפורים **שמחולק** לשלשה חלקים. יום אחד קריאת המגילה, יום אחד על הניסים וקריאת התורה ויום אחד משתה ומשלוח מנות. זה מלשון 'משלשין' בממון.

מהדף לחג | מדוע שלוש מצות?

בליל הסדר אנו מניחים על הקערה שלש מצות כנגד כהנים לווים וישראלים. כך גם מצאנו בגמרא בשבת שהיה גלילאה שדרש ברין רחמנא שהביא לנו תורה משולשת [תורה נביאים וכתובים] לעם משולש [כהנים לויים וישראלים] על ידי שלוש [משה אהרון ומרים] ביום השלישי בחודש השלישי.

יש מדרש בפרשה בפרשת יתרו. "הלא כתבתי לך שלישים, שהתורה היא משולשת [תורה נביאים וכתובים], והמשנה היא משולשת [תלמוד הלכות ואגדות] והסרסור משולש [מרים אהרון ומשה] והתפילה משולשת [ערב ובוקר וצהריים] והקדושה משולשת [קדוש קדוש קדוש] וישראל משולשים [כהנים לויים וישראלים]".

מהי ההתפעלות הגדולה מהשילוש הזה? הסביר זקני זצ"ל עפ"י הדברים שהתבארו:

כאשר אנו רואים שכל חלקי עם ישראל והתורה והתפילה והקדושה והרגלים הם משולשים, אנו למדים מזה שכולם שווים וחביבים לפניו. **שלוש מצות על שולחן הסדר – כל חלקי ישראל כולם אהובים וברורים לה'.**

סיפור | עומק הלב היהודי

רש"י (בד"ה אמר רב פפא) כותב "וליבי מגמגם". זוהי לשון ייחודית של רש"י, בכמה מקומות רש"י מדבר בלשון כזאת, ליבי אומר לי, ליבי מגמגם וכדו' [הראשונים שבאו אחרי רש"י העתיקו לשון זאת, אבל רש"י הוא הראשון שהשתמש במטבע לשון זאת].

אספרה אל חוק מעשה פלא שאירע עמי: מפורסמים דברי רש"י בתחילת פרשת תצוה שאין לו מקור לצורתו של האפוד אבל "'ליבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו, רחבו כרוחב גב איש, כמין סינר שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים..."

לילה אחד, לפני כחמש עשרה שנה, בשכבי על משכבי הרהרתי בקושיא שהטרידה אותי, מהו זה שכתב רש"י 'לבי אומר לי', וכי **ברגשות הלב הדברים תלויים**, ומה שייך בזה 'ליבי אומר לי'?

ועוד יותר תמהתי על לשון רש"י בהמשך '**ועוד אומר לי לבי שיש ראייה לדבר וכו'**' והרי אם יש ראייה לדבר אין זה עניין 'לאומר לי לבי', ומה שייך הרגשת הלב בעניין של 'ראייה לדבר'? ובתוך קושיא זו שקעתי בשנת.

והנה, בחלומי ראיתי את רבינו הגרא"ל שטיינמן – שאז היה בחיי חיותו – וניגשתי אליו להזכיר שמי לברכה, אלא שלא הזכרתי השמות במפורש 'אברהם משה' אלא אמרתי הפסוקים שהם נרמזים בו בתחילתם וסופם, כנהוג בסוף תפילת שמו"ע, 'אתה הוא... אשר בחרת באברם וכו' ושמת שמו אברהם' 'מחשבות בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה', כשמוע הגרא"ל את הפסוק השני המרמז על שמי 'משה', הפטיר ואמר 'באותו הפרק במשלי ישנו פסוק אחר המתאים לשם זה', ואיקץ משנתי.

כמובן שמיד ברכתי ברכות התורה ורצתי לארון הספרים לבדוק במשלי פרק כ' האם אכן ישנו פסוק אחר בפרק זה המתחיל במ"ם ומסתיים בה"א, והנה אני רואה מיד בפסוק ה' **מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה**, ואשתומם על המראה, מה זה ועל מה זה רמזו לי פסוק זה בחלומי.

ולפתע התבוננתי שבפסוק זה מבוארת התשובה לשאלה שהתקשיתי בה קודם שנתתי: חכמת האדם טמונה עמוק עמוק בתוך לבו, והשכל והתבונה אינן משמשים אלא 'לדלות' את חכמת הלב מתוך המעמקים הללו, 'איש תבונה ידלנה'. זוהי הכוונה 'אומר לי לבי שיש ראייה לדבר', כי אע"פ שהתעורר לדבר בשכלו מכל מקום לא היה זה שכל הרחוק מן הלב, אלא תבונה הדולה ומשקה ממעמקי הלב.

[ביתר ביאור: **הלב שלנו מרגיש הרבה פעמים דברים שהוא "אינו יכול להסביר"**. אין הכוונה בהכרח שאלו דברים "שאינן להם הסבר", אם נעמיק ונתבונן נבין את הביאור יפה יפה,

[בזמנם הלידות היו הרבה יותר מסוכנות מבימינו], אבל אולי כאן מדובר אחרי שהיא פסקה מללדת. וצ"ע.

פליאה | וכי מותר לאשה למכור את כתובתה לבעלה?

רש"י כתב "אם היתה רוצה למוכרה יתן לה הבעל ברצון טובת הנאה זו..." מבואר ברש"י שאופן השומא הוא ע"פ כמה היה הבעל מוכן לשלם לאישה כדי שתמכור לו את טובת ההנאה שלה בכתובה. ויש להעיר שהרי לפי רבי מאיר שאסור לאדם לחיות עם אשה בלא כתובה כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, א"כ איך היא יכולה למכור לבעל את זכותה בכתובה, והרי עכשיו תהיה קלה בעיניו להוציאה והרי זו כמי שאין לה כתובה.

אמנם, אין הכרח שכוונת רש"י שמותר לעשות כן, שהרי אפשר לשער את הממון גם לפי דברים אסורים, וכמו שמבואר במשנה הבאה שאומדין כמה אדם מוכן לשלם כדי להאריך את ההלוואה מל' יום ל' שנים אע"פ שיש בזה איסור ריבית, וא"כ גם לר"מ שאסור לו לחיות בלא כתובה אפשר לשער בזה את השווי הממוני.

כלכלה | אחד ועוד אחד = פחות משתיים...

מבואר בסוגיא מחלוקת האם שמים את זכות הבעל בכתובה, או שמפחיתים את שווי זכות האשה משווי הכתובה כולה. ומבואר מזה שגם אם ניקח את שווי זכות הבעל ואת שווי זכות האישה יחד, אין שווים כשיעור הכתובה כולה. דאל"כ לא היה נפק"מ בין ב' הדעות.

וכגון אם זכות הבעל שווה בשיעור 60 אחוז מהכתובה וזכות האישה שווה 40 אחוז מהכתובה, א"כ בין אם הם משלמים את שווי זכות הבעל ובין אם משלמים את שווי הכתובה פחות משיעור זכות האישה, משלמים שווי 60 אחוז מהכתובה.

ובהכרח ששניהם יחד לא שווים כשיעור הכתובה, וכגון שיעור שווי הבעל הוא 60 אחוז והאישה 30 אחוז, כי כיון שכל אחד מהם הצד שלו מסופק, ולא בטוח שיבוא לידי מישוש, הוא מוכרו בזול.

[וא"כ יש כאן עצה פיננסית: הרוצה להרוויח, יקנה גם את זכות הבעל וגם את זכות האישה, ויקבל את הנכסים יותר בזול....].

תשלום, חלה המכירה.

אומרים שם התוס' שאם כופים אדם לגרש את אשתו, זה נחשב לתליוהו ויהיב, כי אע"פ שהוא מרוויח את השאר כסות ועונה, אין זה הפסד בשבילו כיוון שהוא רוצה בכך. לעומת זאת אם כופים אישה להינשא זה נחשב לתליוהו וזבין, כי היא מקבלת בתמורה לנישואין את השאר כסות ועונה.

ושורש החילוק הוא, כי הבעל לא מוציא הוצאות על אישתו, הוא שמח לתת לה, זה ההשקעה שלו, וכמו שכאשר כופים אדם לתת את שדהו במתנה לא נאמר שהוא הרוויח שהוא לא צריך לזרוע ולהשקות אותה... האישה של האדם היא ה"השקעה" שלו, היא הנחלה שלו.

וממילא מיושבת קושייתנו, כמו שאם רצו הזוממין לקחת את השדה של האדם לא מקזזים מדמי השדה את דמי הזריעה וההשקיה, כך לא מקזזים מדמי הכתובה את דמי השאר כסות ועונה.

יש גברים שרוצים שהאשה תדע להלל לשבח ולפאר לעלה ולקלס על כל פעם שהוא קונה לה מתנה או עוזר לה – אבל היי, זה צריך להיות הרצון שלך, זה אינה הוצאה שלך אלא הנאה שלך.

פליאה | מדוע ימנעו מלהלוות אם אין שמיטה בתוך זמן ההלוואה

יש להעיר, אם במלווה לעשר שנים השמיטה לא משמטת כי זמן הפרעון הוא אחרי שביעית, א"כ מה האזהרה של התורה "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמיטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו", הרי יכול להלוות ולקבוע את הזמן אחרי שביעית, ואדרבה אם "קרבה שנת השבע" יוכל בקלות לקבוע את הפירעון אחרי שביעית. לא הספקתי לעיין במפרשים שבוודאי עמדו על שאלה זו.

משפחתיות | האהבה המיוחדת בין הדוד לאחיניו

בגמרא שלנו רב אומר "הכי אמר חביבי" ופירש רש"י שחביבי הכוונה לרבי חייא דודו. אנחנו רואים פה קשר מיוחד שיש בין אחיין לדודו, עד שרב מכנה את רבי חייא בסתמא "חביבי". מי הוא החביב של האדם, הדוד שלו.

גם בשיר השירים (שאנו עומדים לקרוא בעז"ה בליל הסדר @לשלב אייקון קטן של הקערה) הקדוש ברוך הוא מכונה "דודי", זה סוג של אהבה מיוחדת. יש קשר מיוחד בין אחיינים לדודים.

אבל הלב הרגיש את הראיות והנימוקים עוד לפני שהשכל ידע אותם, הוא כבר "צועק את המסקנה" לפני שהמוח מקדים לגלות את הביאור והמקורות שלה.

"לבי אומר לי שיש ראייה" פירושו שהלב צעק לרש"י "זה הרי מוכח מהסוגיא של 'דוד חגור אפוד בד'", ואז רש"י "שמע אל ליבו" והתבונן בראיה זו ופיענח אותה לאשורה.

הלב שלנו מאד מאד חכם, התת מודע שלנו יודע הרבה דברים שאנו אפילו לא חושבים עליהם אבל מרגישים אותם בעזרת חיישנים רגישים מאד של אינטואיציה, זיכרונות, שבבי מידע. משהו לא יאומן. אלא שצריך להיות "איש תבונות" כדי לדלות את החכמה מהלב... לפעמים הלב מרגיש משהו שיש כאן ראייה, המוח עוד לא "עלה" על זה, אבל הלב מזכיר לך... רגע... אולי זה קשור לעניין פלוני אלמוני...]

כאשר סיפרתי החלום ופשרו לאאמו"ר שליט"א, אמר לי: מסתמא באילת השחר על התורה עוסק בעניין זה ולכן בא אליך בחלום לבאר לך, ואכן, פתחתי וראיתי שהגראי"ל זי"ע עסק בעניין זה והאריך לבאר שבהרבה מקומות התורה מתארת את השכל כ'לב', משום שהלב הוא עיקר האדם ומרכזו, [כלומר, שהחכם הוא מי שהשכל אינו 'בראשו' אלא הוא 'עיקר עצמותו', הוא הלב], עיי"ש, ויהיו הדברים לפלא.

זוגיות | לקנות תכשיט לאשה – זו לא הוצאה אלא השקעה

המשנה עוסקת בעדים שהעידו באיש פלוני שגירש את אישתו, כמה חייבים הם לשלם לבעל על מה שביקשו להפסידו. התוספות הקשו מדוע מצד שני אין הם צריכים לשלם לאשה את מה שרצו להפסיד אותה בעדותם, הלא הם שלושת חיובי הבעל: שאר כסות ועונה.

בגליונות הגמרא של זקני החבר רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל העיר על דבריהם, שהרי האשה היא זו שהביאה את העדים האלו בבואה לתבוע את הכתובה מהבעל, וא"כ איך היא יכולה לתבוע את העדים הזוממים שהיא הביאה בעצמה. וכעין זה מעיר בערוך לנר. ואולי זהו גופא מה שתירצו התוספות, עיי"ש.

אמנם עדיין יש להעיר מדוע העדים משלמים לבעל את כל שווי הפסד הכתובה שזממו להפסידו, ואין מקזזים מהתשלום שלהם את דמי השאר והכסות שהם ביקשו לחסוך לבעל.

התשובה לשאלה זו היא חשובה מאוד, יש בה לקח מוסרי חשוב מאוד.

למדנו במסכת בבא בתרא שאם כופים אדם לתת מתנה – תלוהו ויהיב, המתנה לא חלה. אבל אם כופים אותו למכור – תליוהו וזבין, דהיינו שכופים אותו לתת את השדה ולקבל

- כן היתה ישיבתם: שוטחין בגדים על גבי הקרקע, ונסמכין ויושבין על ברכיהן כפופין, כדאמרין בפסחים (קה, א): הוה זגינן אברכי דהדדי, ונמצאת שטיחתו צורך יום טוב".

וורט | מדוע עמד החזון איש בקדושה דסידרא

הערוך לנר מבאר ששמואל אמר לרב מתנה שיעמוד על רגליו, כי מעיקר הדין צריך ללמוד את התורה בעמידה, וכתוב בגמרא במגילה שאחרי שירדה חולשה לעולם התחילו ללמוד תורה מיושב. ושיטת רבא שדברים קלים צריך ללמוד בעמידה ודברים קשים בישיבה, [ובזה הוא מיישב את סתירת הפסוקים שפעם אחת כתוב ואשב בהר ופעם אחת כתוב עמדתי בהר עיי"ש].

לפי"ז מסביר הערוך לנר שייתכן ששמואל אמר לרב מתנה, השאלה שאני שואל אותך היא לא קשה ואתה יכול לענות עליה בקלות, ולכן תעמוד ואל תשב.

[אגב, התוספות יום טוב במסכת אבות מבאר את לשון המשנה "העמידו תלמידים הרבה", שנקטה המשנה לשון זו כי פעם התלמידים היו עומדים כדי ללמוד תורה, ולכן "ללמד תלמידים" נקרא "להעמיד תלמידים"].

והנה יש מנהג פלאי של החזון איש, שהיה עומד בקדושה דסידרא, והיה אומר "אני לא מסוגל לשבת בקדושה דסידרא", ואין למנהג זה זכר בפוסקים.

עפ"י דברי הערוך לנר אולי אפשר להציע לבאר שהרי רש"י אומר במסכת סוטה שתיקנו לומר קדושה דסידרא "כדי שיהיו כל ישראל עוסקים בתורה בכל יום דבר מועט שאומר קריאתו ותרגומו והם כעוסקים בתורה, וזה נוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ..." לכן בקדושה דסדרא שנתקן בצורה של לימוד תורה קל שהוא שווה לכל נפש, חוזרת להיות הצורה המקורית של לימוד תורה בעמידה. וכמו שכתב הערוך לנר שלימוד תורה קל צורתו להיות בעמידה.

בפרט אפשר לראות את זה אצל גדולי ישראל שלא השאירו אחריהם ילדים, שהאחיינים שלהם היו מאוד קשורים אליהם, קיבלו מהם, והיו תמיד סביבם. כמו האחיינים של החזון איש, שהיו ממש תלמידיו המובהקים, האחיינים של רבי חיים עוזר, האחיינים של רבי שמואל אויערבאך, וכדומה. וכן באופן כללי – רבינו האבי עזרי היה מקושר לדודו רבי איסר זלמן מלצר. וכן הלאה והלאה.

מהדף לחג | איך אפשר להסב על ברכי חבירו

שמואל אומר לרב מתנה שהיה תלמידו המובהק, שלא ישב על רגליו עד שיפרש לו. בפשוטות לא משמע שהוא בא לבחון את ידיעותו של תלמידו כי א"כ למה הגמ' מזכירה זאת, אלא ששמואל בא לקיים בו "ומתלמידי יותר מכולם", ואעפ"כ דיבר אליו בתקיפות ו"לחץ" עליו לחשוב על תשובה ולגלותה.

המושג "תיתיב אכרעך" צריך קצת ביאור, וכי יושבים על הרגליים? ראו בהערות מהדורת שוטנשטיין שמביאים פירוש שבזמנם התלמידים היו יושבים לפני הרב בישיבה מזרחית, כאשר רגליהם כפופות תחתיהם, ולכן זה היה נקרא "ישיבה על הרגלים".

דבר זה מאוד קשור לדיני הסיבה בליל הסדר. כתוב בגמרא שאם אין לו איך להסב, יכול להסב על ברכי חברו שיושב לידו. וקשה לנו קצת לצייר בעיני רוחנו איך אפשר להסב על ברכי חבירו, הרי לצורך כך הוא צריך ממש לשכב על צידו.

אמנם מכיון שפעם כשישבו לפני הרב ולא היה מקום היו יושבים בישיבה מזרחית, א"כ הברכים מתרוממות כשהם מקופלות, ואז אפשר להשעין את היד בניחותא על ברכי חבירו וכך להסב.

ואכן, רש"י במסכת ביצה י,א מוכיח שישבתם היתה "ישיבה מזרחית" מדין זה של הסיבה על ברכי חבירו: "למזגא עליה

